

70 procent woningen tussen '45 en '94 bevat asbest

Ziekmakend wondermateriaal

In 1993 werd asbest in Nederland verboden, onder andere omdat het kankerbevorderend is. Tegen die tijd was het materiaal al gebruikt bij de aanleg van mogelijk miljoenen huizen. Wat staat een woningbezitter met asbest in zijn huis te doen?

TEKST GONNIE OUSSOREN BEELD HOLLANDSE HOOGTE EN AKIMOTO

In zeker 70 procent van alle huizen die voor 1994 zijn gebouwd, zit asbest. Verklaarbaar, want asbest gold lange tijd als een echt wondermiddel. Het was isolerend, goedkoop, onbrandbaar, sterk en bestand tegen weersinvloeden. Daarom werd het in plaatvorm verwerkt in onder meer verwarmingsinstallaties, plafonds, schoorstenen en op daken.

Inmiddels weten we dat asbest levensgevaarlijk kan zijn. Als er asbestvezels in de lucht komen, kunnen die bij mensen tot diep in de longen doordringen en stoflongen, buikvlies- en longkanker veroorzaken. Volgens Asbestnet, de informatiesite over asbest, zullen tot 2028 zo'n dertienduizend Nederlanders een dodelijke, asbestgerelateerde vorm van kanker krijgen.

Pas in 1993 kwam er een algeheel asbestverbod. Voorheen waren er al wel twijfels over het materiaal. Timmermannen, verwarmings- en elektromonteurs die veel met asbest werkten, kregen relatief vaak last van stoflongen. In 1931 was het bij de Arbeidsinspectie al bekend dat asbest waarschijnlijk de boosdoener was.

Maar omdat het soms wel tot veertig jaar kan duren voordat ziektes zich openbaren, is de volle omvang van de gezondheidsrisico's van asbest in fasen ontdekt, zegt Frank-Maarten Gribnau. Hij is directeur van Shield-Group, en adviseert wereldwijd over asbest. 'In 1978 werd het isolatiemateriaal spuitasbest verboden en dach-

ten we alle risico's uitgebannen te hebben. Pas eind jaren tachtig werd door gefaseerd uitgevoerde onderzoeken aangetoond dat ook andere toepassingen van asbest gezondheidsklachten konden opleveren.'

Gewoon laten zitten

De risico's die aan asbest verbonden zijn, rechtvaardigen de vraag: wat staat de eigenaar van een woning van voor 1994 te doen? Eerst: erachter komen of er daadwerkelijk asbest in huis is. Het meest voorkomend is chrysotiel: wit asbest, vaak te herkennen aan een wit/grijze kleur en een honingraatstructuur. Op de Asbestwijzer van Kenniscentrum InfoMil (infomil.nl) valt te lezen waar asbesthoudende producten in huis kunnen voorkomen.

Alleen een gecertificeerd asbestinventarisatiebedrijf kan overigens echt duidelijkheid geven over de aanwezigheid van asbest. Slechts onderzoek in een laboratorium kan uitwijzen of asbestverdacht materiaal asbest bevat. Het inventarisatiebedrijf regelt dit.

'De vezels komen vrij als het materiaal wordt beschadigd door boren of schuren'

Het bedrijf geeft ook de exacte plek van het asbest aan, en de staat waarin het materiaal verkeert. Een standaardinventarisatie kost gemiddeld tussen de 400 en 500 euro.

Asbest is een natuurproduct dat bestaat uit verschillende mineralen die zijn opgebouwd uit fijne, naaldachtige vezels. Het wordt verwerkt tot bouw materiaal door er bindmiddel aan toe te voegen zoals cement, lijm of bitumen. Er bestaat hechtgebonden en niet-hechtgebonden asbest, vertelt asbestadviseur Gribnau. 'Zo'n 85 procent van het asbest dat gebruikt wordt in huizen is hechtgebonden. Daarin zit minder dan 30 procent vezels, de rest is bindmiddel. Het werd vooral verwerkt tot golfplaten en daktegels.'

Omdat de vezels bij hechtgebonden materiaal stevig vastzitten, komen ze pas vrij als het materiaal wordt beschadigd door bijvoorbeeld boren, schuren of slijtage. 'Als er geen verbouw-, of sloopplannen zijn, kan het gewoon blijven zitten', zegt Geert Rollingswier, bestuurslid bij VVTB, de branchevereniging van asbestverwijderaars, en eigenaar van asbestsaneringsbedrijf Veerkracht.

Niet-hechtgebonden asbest bestaat voor meer dan 30 procent uit asbestvezels. Die zitten minder goed vast in het materiaal omdat er minder bindmiddel is gebruikt. Het is verwerkt in bijvoorbeeld brandwerend materiaal in garages en als isolatie rond cv-leidingen. Bij niet hechtge-

TOEGANG ASBEST

TOEGANG ASBEST

VERBODEN TOEGANG

VERBODEN TOEGANG

Waar kun je asbest tegenkomen?

Soms valt er voor een woningbezitter weinig te kiezen en moet de asbest worden verwijderd op last van de gemeente

TOEGANG ASBEST

TOEGANG ASBEST

VERBODEN

VERBODEN

- Er zijn in Nederland geen asbestproducten meer te koop voor de bouw. Voor nagenoeg iedere toepassing is een alternatief. Voor asbest isolatiemateriaal bijvoorbeeld glaswol.
- Per 2024 geldt een verbod op asbestdaken. Agrarische bedrijven die deze laten vervangen, en op de nieuwe daken zonnepanelen leggen, ontvangen voor die panelen subsidie. Particulieren niet.
- Nederland telt 100 miljoen m² asbestdaken en 700.000 ton asbest in gebouwen.
- In juli 2014 worden de landelijke blootstellingsnormen voor asbest aangescherpt, in overeenstemming met het Advies van de Gezondheidsraad uit 2010 (zie de rubriek Actueel).
- Het aantal meldingen voor asbestverwijdering steeg in 2013 met 13 procent ten opzichte van 2012.

bonden asbest is de kans groter dat losse vezels in de lucht komen.

Al wordt niet-hechtgebonden materiaal niet bewerkt, Gribnau raadt aan deze asbestvorm weg te laten halen. 'De sterkte van het bindmiddel neemt tijdens de levensduur af. Vergelijk het met een kitrand in de badkamer. Die verweert ook na een tijd.'

Soms valt er voor een woningbezitter weinig te kiezen, en moet het asbest gewoon verwijderd worden op last van de gemeente. Die kan dat met de Woningwet in de hand afdwingen. Bijvoorbeeld als er niet-hechtgebonden asbest aanwezig is dat beschadigd of niet goed is afgeschermd, en de kans daardoor groot is dat vezels vrijkomen.

Een alternatief is om het materiaal veilig te stellen door bijvoorbeeld een voorzetwand te plaatsen voor een asbestwand. Een andere mogelijkheid, voor woningeigenaren die even krap bij kas zitten, is om een beheersplan te laten opstellen door een asbestinventarisatiebedrijf. Hierin staan maatregelen die tot aan het moment van de sloop of verwijdering van het asbest de veiligheid in huis garandeert.

Voor asbestverwijdering is altijd toestemming van de gemeente nodig, of een woningbezitter nu zelf aan de

slag gaat, of het laat doen. Het besluit dat de gemeente neemt, bepaalt hoe de verwijdering er uiteindelijk uitziet, en wie dat doet. Op grond van het Asbestverwijderingsbesluit 2005 bepaalt de gemeente of er een sloopmelding, een 'mededeling onder voorschriften' of geen van beide nodig is.

Huiseigenaar draait ervoor op

Bij een sloopmelding moet een gecertificeerd asbestverwijderingsbedrijf het asbest weghalen. Bij een mededeling onder voorschriften mag de bewoner de sloop zelf uitvoeren. Wanneer geen van beide nodig is, gaat het om routinematige werkzaamheden met een beheersbaar risico. Die moeten wel door een professional worden verricht, maar dat hoeft geen gecertificeerd asbestverwijderingsbedrijf te zijn. Adviseur Gribnau: 'Denk aan asbest aanwezig in de cv-ketel. Dat wordt dan door een cv-monteur verwijderd. Die moet zich wel aan veiligheidsvoorschriften houden.'

Soms is voor het weghalen van asbest ook een omgevingsvergunning nodig, bijvoorbeeld wanneer een groot deel van de woning wordt gesloopt of als het huis op een monumentenlijst staat. Een woningeigenaar draait altijd

TOEGANG ASBEST
TOEGANG ASBEST

VERBODEN
VERBODEN

Controle asbestverwijderaars onder de loep

De driehonderd gecertificeerde asbestverwijderaars in Nederland worden gecontroleerd door de gemeente en Inspectie SZW. Daarnaast heeft het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) zes certificerende en keurende instellingen (cki's) aangewezen die de asbestverwijderaars controleren.

Sinds twee jaar heeft het ministerie de regels voor het verwijderen aangescherpt. Ook zijn de sancties bij overtredingen zwaarder geworden. Sinds de invoering van de nieuwe regels hebben de cki's veel minder sancties opgelegd. Inspectie SZW vindt dat vreemd, want die merkt juist dat het aantal overtredingen bij verwijderaars gelijk is gebleven.

Cki's verklaarden tegen SZW dat ze voorzichtig zijn om de nieuwe, veel zwaardere, sancties op te leggen, omdat ze vrezen dat asbestverwijderaars die voor de rechter zullen aanvechten. De cki's zeggen dat de normen nu niet voldoende duidelijk zijn.

Asbestsaneerder Geert Rollingswier meent ook dat de regelgeving rond asbestsanering voor interpretatieverschillen vatbaar is. 'Er worden spijkers op laag water gezocht. Als Inspectie SZW ziet dat een werknemer geen werkschoenen aan heeft of als mijn brandblusser dit jaar niet is gekeurd, betekent dat al een sanctie.'

Maar elke overtreding is er één te veel, vindt Paul van der Burg, woordvoerder van Inspectie SZW. 'Draagt iemand geen werkschoenen en zou hij die schoenen na werktijd aanhouden terwijl hij was blootgesteld aan asbestvezels, dan kan dat gevaarlijk zijn voor anderen.' Inspectie SZW werkt samen met onder meer de Milieupolitie en Bouw- en Woningtoezicht om excessen op te merken. 'Binnenkort gaan we op onze site ook overtredende asbestsaneerders melden.'

Volgens Rollingswier moet het accent echt liggen op het goed verwijderen van asbest in een huis. 'Vergelijk het met een weg waar je tachtig mag rijden. Dat doe je braaf. Dan zegt de politie: "Dat doe je goed, maar ik wil dat je in een rode auto rijdt". Dan denk ik: 'waar bemoei je je mee?'

voor de verwijderingskosten op. Het gaat hier overall om een bedrag van ten minste 1.500 euro. De overheid geeft geen subsidie. Wel kunnen mensen met een uitkering bij sommige gemeenten terecht voor bijstand als ze de kosten niet kunnen betalen.

Voor een bedrijf asbest gaat verwijderen, moet er behalve een sloopmelding van de gemeente ook een asbestinventarisatierapport liggen van een gecertificeerd bedrijf, zegt saneerder Rollingswier. 'Daarin worden de risico's van de asbestbronnen in kaart gebracht.' Die risico's worden ingedeeld in drie klassen. Risicoklasse 1 staat voor werkzaamheden met een laag risico, bijvoorbeeld het weghalen van asbesthoudende bloembakken. Voor risicoklasse 2 (normaal risico) en 3 (hoog risico) geldt dat de werkzaamheden moeten worden uitgevoerd door gecertificeerde asbestverwijderingsbedrijven. Die worden minimaal zes keer per jaar gecontroleerd. Op de site van Stichting Certificatie Asbest (ascert.nl) staan alle namen van gecertificeerde asbestinventarisatie- en asbestverwijderingsbedrijven.

Wie overweegt met een niet-gecertificeerd bedrijf in zee te gaan om kosten te besparen, moet zichzelf

Huis verkopen met asbest

Bevat uw huis asbest en wilt u het verkopen? Meld dit dan aan de koper. Doet u dit niet, dan kan asbest worden gezien als een verborgen gebrek, met het risico dat de schade na de verkoop op u wordt verhaald. Hechtgebonden asbest kunt u beter laten zitten. Tenzij de nieuwe eigenaar eist dat alle asbesthoudende materialen worden verwijderd en dit in het koopcontract is overeengekomen. Wilt u een huis kopen met een bouwjaar voor 1994? Vraag dan altijd of er asbest in de woning zit. Zeker als u verbouwplannen hebt.

achter de oren krabben. Inspectie SZW legt daarvoor namelijk hoge boetes op. 'Je bent strafbaar. Daarbij moet je gewoon niet willen spelen met je eigen gezondheid', stelt Paul van der Burg, woordvoerder bij Inspectie SZW.

Een gecertificeerd saneerder gaat nauwgezet te werk. Om te beginnen melden ze de werkzaamheden aan bij de certificerende instantie, Inspectie SZW en de gemeente. Vervolgens schermen ze de ruimte waarin ze

werken helemaal af, trekken 'maanpakken' aan, en beginnen met de verwijdering. Die pakken zijn er om de saneerders, die door hun werk dagelijks met asbest in aanraking komen, te beschermen. Het betekent niet perse dat de omstandigheden in het huis waarin ze werken heel gevaarlijk zijn.

Het asbest wordt vervolgens verwijderd volgens het saneringsplan. Dat is gemaakt naar aanleiding van het asbestinventarisatierapport. Het beschrijft de risicoklassen per asbestbron, de blootstellingsuren voor werknemers en de uit te voeren werkzaamheden.

Na de klus wordt de aangepakte ruimte officieel vrijgegeven door een onafhankelijk laboratorium, dat daartoe metingen heeft uitgevoerd in de woning. Asbest wordt afgevoerd in geschikte verpakkingen en mag, deugdelijk en dubbel verpakt in folie, alleen worden gestort op aangewezen stortplaatsen in Nederland. Rollingswier: 'Daar doen we geen intelligente dingen mee, dat verdwijnt gewoon in de grond.'

Er zijn situaties waarin de woningeigenaar zelf mag slopen: bij niet-beschadigd of niet-verweerd hechtgebonden asbesthoudend bouw materiaal, en nadat de gemeente een mededeling onder voorschriften heeft

afgegeven. De gemeente geeft ook verplichte veiligheidsinstructies over hoe het asbest het beste kan worden weggehaald, hoe het moet worden verpakt en waarheen het moet worden afgevoerd. Het Asbestverwijderingsbesluit 2005 bepaalt dat een huizenbezitter maximaal 35 vierkante meter hechtgebonden asbesthoudend materiaal mag verwijderen en afvoeren. 'De gedachte hierachter is dat bij het verwijderen van meer vierkante meters, de kans op beschadiging en breuk groot is en dus het vrijkomen van asbestvezels in de lucht aanwezig is', zegt asbestadviseur Gribnau. Sommige gemeentes hanteren een lager afvoerpercentage. Meestal kan het asbesthoudend afval worden afgevoerd bij het afvaldepot van de gemeente. Het afval moet in folie en dubbel luchtdicht zijn verpakt en zijn voorzien van de tekst 'asbesthoudend afval'. Gribnau verwacht overigens dat het slechts een kwestie van tijd is voor ook dit niet meer mag. 'De overheid wil blootstelling aan asbest, ook al is deze incidenteel, zoveel mogelijk voorkomen. Daarom wordt de regelgeving steeds strenger.' ◀

► Kijk voor meer informatie en relevante adressen op eigenhuismagazine.nl/asbest

